

ÜLKEMİZ CEVİZ YETİŞTİRİCİLİĞİNİN MEVCUT DURUMU, SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yrd.Doç.Dr.Ersin GÜLSOY

Ceviz (Juglans regia L.)

Ceviz;

- Anadolu'nun ulu, görkemli ve yerli ağağlarından biridir.
- Besin değeri çok yüksektir.
- Kerestesi mobilya sanayi için değerli bir ham madde.
- Ekonomik mr çok uzundur (100 yıldan fazla).
- İyi bir Orman Ağacı.

Kuvvetli gelişen kökleri yardımı ile yamaçlarda toprak kayması ve taşınmasını (**EROZYONU**), dere kenarlarında sel baskınlarını önler.

Ceviz, tohumu, odunu, yeşil meyve kabuğu, sert meyve kabuğu, kökü ve yaprakları ile çok yönlü bir meyve türüdür.

CEVİZİN BİLEŞİMİ ve BESİN DEĞERİ

Ceviz sağlık ve beslenme bakımından çok önemli bir meyve türüdür.

Genel olarak cevizde;

% 3.5 su,

% 15-30 protein,

% 55-77 yağ,

% 1.5-3 kül,

% 5-15 oranında da karbonhidrat bulunmaktadır.

Ca, P, Mg, Fe, Na, K gibi mineral maddeler bakımından zengindir.

A, B1, B2, B6, C vitaminlerini de içermektedir.

1 kg ceviz yaklaşık 7.000 kalori enerji sağlamaktadır.

CEVİZİN İNSAN SAĞLIĞINDAKİ ETKİSİ

İçerdiği **Omega3** yağ asitleri etkisi ile;

- Koroner kalp hastalığı riskini azaltır.
- Trigliserid ve kolestrol düzeyini düşürür.
- Kanın pıhtılaşmasını önler.
- İltihabi hastalıkların gelişmesini önler.
- İyi bir protein kaynağıdır.
- İçerdiği gümüş ve selenyum zeka üzerine olumlu etki eder

❖ Ceviz çok değişik Őekillerde tüketilmektedir.

- ✓ Çerez olarak.
  - ✓ Pasta ve tatlı sanayinde.
  - ✓ Parfüm sanayinde, reçel.
  - ✓ Helva yapımında.
  - ✓ Boya, tanen, plastik ve kauçuk endüstrisinde.
  - ✓ Yağ olarak.
  - ✓ İlaç sanayinde.
  - ✓ Sucuk, samsa, pestil yapımında.
- ✓ Ayrıca kerestesinin son derece kıymetli olmasından dolayı da mobilyacılıkta aranan materyallerin başında gelmektedir.

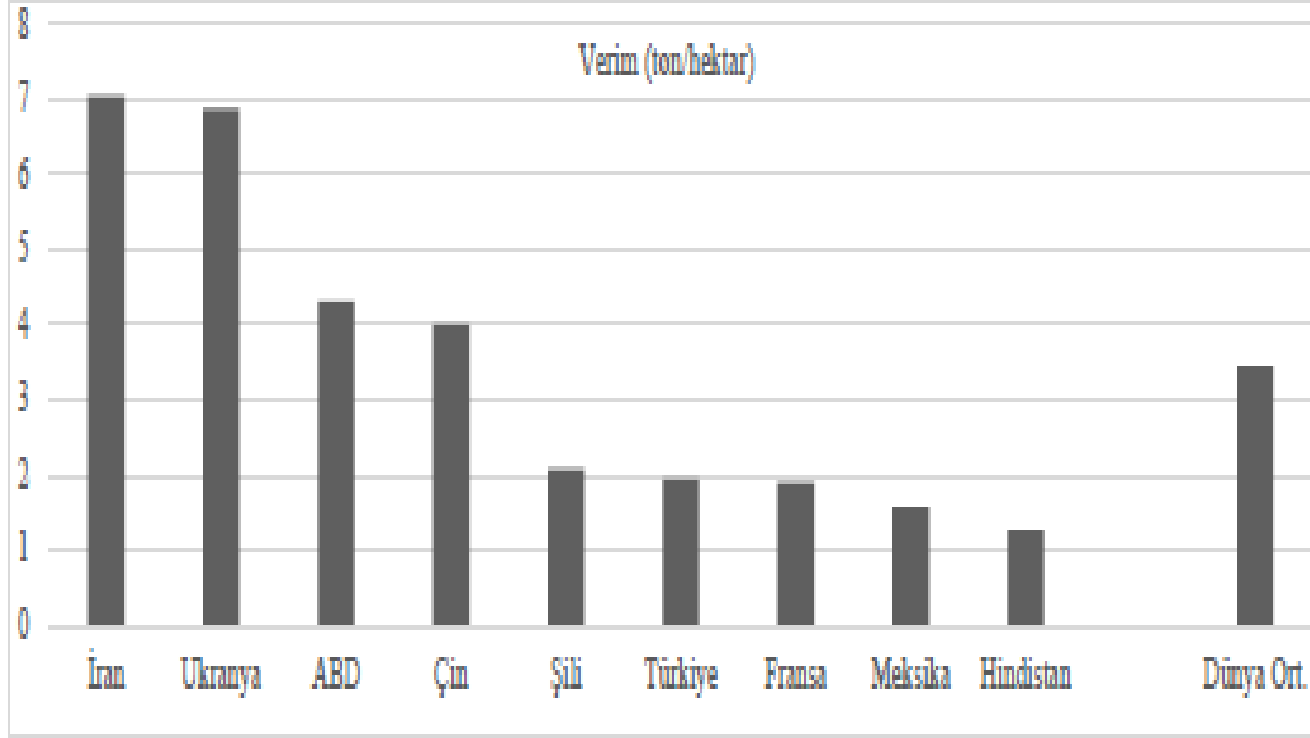
Dünya Ceviz Üretimi (ton) ve Alanı (ha)

Yıllar	Üretim (ton)	Alan (ha)
2012	3.660.147	1.227.336
2013	3.007.937	986.211
2014	3.385.873	1.071.824
2015	3.589.651	1.123.088
2016	3.747.549	1.186.398

Dünya'da Ceviz Üretimi Yapan İlk 10 Ülke

Ülkeler	Miktar (ton)	Ülkeler	Alan (ha)
Çin	1.785.879	Çin	487.007
A.B.D	607.814	İran	153.642
İran	405.281	A.B.D	127.476
Türkiye	195.000	Türkiye	86.853
Ukrayna	107.990	Meksika	83.513
Meksika	141.818	Şili	30.964
Şili	73.529	Fransa	20.340
Özbekistan	53.116	Moldova	15.762
Fransa	39.410	Yunanistan	14.080
Hindistan	33.000	İspanya	9.243

Şekil 3. Dünya ceviz üreticisi ülkelerin birim alana ceviz verim durumu

Dünyada ortalama ceviz verimi dekara 344 kg
İran da 703 kg
ABD de 430 kg
Çinde 400 kg
Türkiye 195 kg dır

Türkiye Ceviz Üretimi (ton) ve Alanı (ha)

Yıllar	Üretim (ton)	Alan (ha)
2012	203.212	55.20
2013	212.140	63.90
2014	180.807	69.39
2015	190.000	71.82
2016	195.000	86.85

2016 YILI BÖLGELERE GÖRE ÜRETİM MİKTARLARI (TON)

VE TOPLU MEYVELİKLERİN ALANI (DA)

Bölgeler	Üretim (ton)	Toplu Meyveliklerin Alanı (da)
Akdeniz	32.698	92.675
Batı Anadolu	12.555	51.085
Batı Karadeniz	28.501	101.673
Batı Marmara	12.370	119.734
Doğu Karadeniz	8.117	15.908
Doğu Marmara	19.309	107.827
Ege	33.855	169.945
Güney Doğu Anadolu	9.250	44.534
İstanbul	471	3.053
Kuzey Doğu Anadolu	5.104	9.517
Orta Anadolu	3.065	49.933
Orta Doğu Anadolu	24.926	102.644

- Dünyada büyük bir tabii yayılma alanına sahip olan Anadolu cevizi çeşitli göçler ve ticaret kervanları vasıtasıyla farklı yerlere götürülmüş olup, bugün tropik bölgeler dışında hemen hemen dünyanın her yerinde yetiştirilebilmektedir.
- Yakın bir geçmişe kadar ceviz yetiştiriciliğinde Dünyada söz sahibi olarak ilk sırada **Türkiye gelmekte ve bunu Yunanistan, İtalya, Fransa** gibi ülkeler takip etmekteydi. Ancak, günümüzde ABD ceviz yetiştiriciliğinde ve dış satımında dünyada en önemli ülke konumuna gelmiştir.

- Meyvecilik kültürü oldukça eski tarihlere uzanan **Anadolu**, günümüze kadar yapılan yetiştiricilik sonucunda, sayıları **10 milyonu** bulan ceviz ağacı varlığına sahip olup, yaklaşık **195 bin tonluk ceviz üretimi ile dünyada dördüncü sırada** bulunmaktadır. Fakat dünya ceviz dış satımında son sıralarda yer alan ülkemizde, **ceviz en fazla ithalati yapılan ürünlerimizdendir.**

Türkiye 1960'lı yıllarda ceviz ihracatı yapan ülke konumundan, 2000'li yıllarda ceviz ithalatı yapan ülke konumuna gelmiştir. Ceviz ithalat miktarımızın yaklaşık 46.000 ton olduğunu dikkate aldığımızda, ülkemizin, Fransa, İspanya ve Yunanistan gibi ülkelerin ceviz üretim miktarlarından daha fazla ceviz ithal ettiği görülmektedir. İthalatımız genellikle ABD, Şili, Moldova, Bulgaristan, Kırgızistan, Türkmenistan ve Özbekistan'dan karşılanmaktadır

Türkiye ceviz üretiminde **kalite ve standardizasyon sorunu** bulunduğundan ceviz ürünleri daha çok aile içi tüketim ve yurt içi tüketime yönelik olarak yapılmaktadır. Üretilen ceviz miktarı tüketimi karşılayamadığı için ülkemiz ceviz ithalatı yapmaktadır. İthalat miktarını düşürmek için kalite ve standardizasyonu yakalamamız gerekmektedir

Ayrıca ülkemizin dünya ceviz üretimi ve ticaretinde etkili bir konuma gelebilmesi için Anadolu'daki mevcut popülasyonlar içerisinde seleksiyon çalışmalarına devam edilmesi bu bulunan üstün genotiplerin korunması, çoğaltılması ile tescil çalışmalarının tamamlanarak ülkemiz standardizasyonunun sağlanması, bu çeşitlerle de kapama bahçelerin yaygınlaştırılmasına devam edilmelidir.

Seleksiyon çalışmalarıyla bulunan ve tescil edilen çeşitlerin buldukları yörede yaygınlaştırılması ve çoğaltılmasında önem arz etmektedir.

ÜLKEMİZDE CEVİZ ÜRETİM MİKTARI VE AĞAÇ BAŞINA VERİM DEĞERLERİNİN DÜŞÜK OLMA SEBEPLERİ

Üretimimizin büyük bir kısmının standart çeşitlerle değil tohumdan yetişen çöğür ağaç yada verimi düşük yerli çeşitlerle yapılması

Yetiştiriciliğin tek tek ağaçlar halinde olması ve kapama bahçe sayısının az olması

Kapama bahçelerin oluşturulmasında "hangi çeşidin hangi bölgeye" önerileceği konusunda bilgi kirliliğinin olması

Çeşide, toprak özelliklerine, rakıma, su imkânına, toprak derinliğine, arazinin yöneyine (vektörel alanına), fidan kalitesine bakılmaksızın bahçe kurulması.

Genellikle ceviz bahçelerinin sadece uç tomurcukları verimli yada yan dal verimleri düşük olan ve ilkbahar geç donlarından etkilenen yerli çeşitlerle kurulmuş olması.(Bununla birlikte son 10 yıldır özellikle Chandler,Pedro gibi uç ve yan tomurcukları verimli çeşitler ve Franquatte,Fernor gibi geç yapraklanan çeşitlerle bahçeler tesis edilmeye başlanmıştır.)

Yine bir kısım yetiştiriciliğin ceviz ve badem üretimine açılmış, marjinal iklim ve toprak koşullarına sahip bozuk orman vasfındaki arazilerde yapılıyor olması da ağaç gelişmesi ve verim düşüklüğünün başlıca sebeplerindedir

Yetiştiricilikte sulama, gübreleme, hastalık ve zararlılarla mücadele gibi teknik ve kültürel uygulamaların iyi şekilde yapılmaması

Bahçe Tesis Edilirken Yapılan Bazı Hatalar; Bunlar

- *Uygun olmayan iklim ve toprak koşullarında yeni tesislerin gerçekleştirilmesi,
- *Sağlıklı ve ismine doğru olmayan fidanların kullanılması,
- *Döllenme biyolojisi yönünden gerekli bilgiye sahip olmayan üreticilerin, az ya da çok tozlayıcı çeşit kullanmaları ya da yanlış tozlayıcı çeşit dikmeleri
- *Dikim sırasında fidanlara verilecek aralık ve mesafelerin doğru seçilmemesi,
- *Dikimin tekniğine uygun yapılmaması, sayılabilir.

Üreticilerin doğru hasat zamanını bilmemesi ve hasat ta yaptığı bazı yanlış uygulamalar

Gerek hasat esnasında gerekse hasat sonrası kurutma, dış kabuğun soyulması gibi işlemlerde makine ve modern tekniklerin kullanılmaması

ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

1-ÇEŞİT SEÇİMİNE DİKKAT EDİLMELİ

- Meyvecilik ve meyve bahçeleri tesisi uzun yıllara dayanan bir yatırım olduğu için daha baştan çok dikkatli olup uygun çeşidi seçmek gerekmektedir. Çünkü işin başında yapılacak bir hata çok uzun yıllardan sonra ortaya çıkar ve bu hatanın telafisi de çok uzun zaman alabilir. Bu da hem emek, hem zaman, hem de moral kaybı demektir. Bu yüzden meyve bahçesi kuracak üreticilerin daha baştan işi sıkı tutup, çok dikkatli olmaları fidancı önerisiyle değil uzman önerisiyle çeşit seçimi yapmalarıdır.

- eşit seçiminde; tercih edilen çeşit için ekolojinin uygunluğu kadar, pazarlanabilir durumunun yüksek olması yani **tüketicinin tercih ettiği, pazarda rağbet gören kaliteli** bir çeşit olması önemlidir. Bir ceviz çeşidi sadece bir yönü ile öne çıkıyor diye tercih edilmemelidir.
- Örneğin; **geç yapraklanma** bir ceviz çeşidi için önemli bir kriterdir. Ancak geç yapraklanma bir çeşidin tercih edilmesi için tek başına yeterli bir çeşit özelliği değildir. Çeşidin kalite, verim unsurları ile ekolojik ve pazar uyum dengeleri beraber düşünülerek karar verilmelidir..

2-ANA ÇEŞİDİN ÇİÇEKLENME ÖZELLİĞİNE GÖRE TOZLAYICI SEÇİLMELİ

- Eğer bahçe tesisinde kullanılan ana çeşidin çiçeklenme özelliği bilinmez ise tozlayıcı seçiminde hata yapılabilir. Bunun sonucunda meyve tutumu gerçekleşmeyecektir.
- Bir ceviz bahçesinde iyi bir tozlanma ve döllenmeyi sağlamak ve nihayetinde beklenen verimi almak için; ana çeşit ve yeterli sayıda tozlayıcı (ana çeşide uygun) ile beraber bahçeyi tesis etmek gereklidir.
- Aşırı çiçek tozunun cevizde dişi çiçeklerin dökülmesine ve ürün kaybına neden olabileceği göz önünde bulundurularak bahçelerde tozlayıcı oranının % 10'un üzerinde olmamasına özen gösterilmelidir.
- .

3-DİKİM ARALIK VE MESAFELERİNE DİKKAT EDİLMELİ

Ceviz bahçesi tesislerinde fidanlara verilecek aralık ve mesafeler konuya muhatap resmi kurumların öngörü ve dayatmaları, yatırımcıların araziye daha rantabl kullandıklarını zannetmeleri ve bunun bir sık dikim uygulaması olduğunu düşünmeleri gibi sebeplerle; 8×8, 8×4, 7×7, 7×3.5, 7×5 metre gibi çok değişik mesafelerle tesisleri gündeme getirmiştir

Tüm bu belirlemelerde toprak, eğim, yükselti, yöney, sulama olanağı, anaç/çeşit gelişme gücü, üretim amacı ve bakım işlemlerinin gerçekleştirilebilme potansiyeli tamamen ihmal edilerek, sadece dekara daha fazla fidan dikmek tek amaç olarak ortaya çıkarılmaktadır. İleride yaşanabilecek bir sıkışıklık ihtimalini de aradan ağaç sökerek gidermek bir çözüm olarak sunulmaktadır.

4-BAHÇE YER SEÇİMİNE DİKKAT EDİLMELİ

- Çok sık ilkbahar geç donlarının görüldüğü yerler ya da sık sık erken sonbahar erken soğuklarının (don) görüldüğü bulduğu alanlar veya çok aşırı yaz sıcaklıklarının olduğu bölgeler, ceviz yetiştiriciliği için müsait değildir. Bu nedenle Bir yerde ceviz bahçesi tesis edileceği zaman bu değerleri içeren en az 10 yıllık meteoroloji kayıtlarının incelenmesi gerekir.
- Yine özellikle ilkbahar geç donlarının sorun olduğu yerlerde don çukurunda bahçe kurulmamalı ve geç uyanan çeşitler tercih edilmelidir. Orta Asya dan getirilen ve 'salkım ceviz', 'çok genç yaşta yüksek verim' iddiaları ile aşısız olarak satılan çöğürlerle kurulan bahçelerden standart ürün alınmayacağı yönünde üreticiler bilinçlendirilmelidir.

4- CEVİZ BAHÇESİ KURULUCAK BAHÇENİN İKLİM VE TOPRAK DURUMUNA DİKKAT EDİLMELİ

Yetiştiricilik bakımından ideal bir ceviz toprağı; en az 1.5-2m derinlikte, iyi drenajlı, milli-tınlı yapıda, geçirgen, organik maddece zengin ve havadar olmalıdır. Ayrıca su tutma kapasitesi yüksek ve drenaj sorunu olmamalıdır.

4-HASAT ZAMANI DOĞRU BELİRLENMELİ

Cevizlerde hasat, iç ceviz ve yeşil kabuğun olgunlaştığı dönem olarak kabul edilir. Kalın açıldığı ve sert kabuktan ayrıldığı dönem yeşil kabuğun olgunlaşma belirtileridir. İç cevizin olgunluk belirtisi ise; iç ceviz ile sert kabuk arasında bulunan paket dokusunun kahverengileşmeye başladığı dönemdir. Çoğunlukla yeşil kabuk, iç cevizden daha geç olgunlaşır. Hasadın iç ceviz olgunluk zamanında yapılması, bu dönemde iç cevizin açık renkli olması nedeniyle iç cevizin ticari değerini artıracaktır. Ancak yetiştirici eğer hasat yeşil kabuğun olgunlaşma zamanını beklerse çok önemli kalite kayıpları meydana gelebilmektedir.

5-HASAT ESNASINDA VE SONRASINDA ALET VE MAKİNELERDEN FAYDALANILMALI

Cevizlerde hasat elle ve mekanik yolla olmak üzere iki metotla yapılmaktadır. Türkiyede hasat sıırıkla ağacın dövülmesi şeklinde yapılırken ceviz yetiştiriciliğinde söz sahibi ülkelerde mekanik yolla yapılmaktadır. Ağacı dövme şeklinde yapılan hasatta başta bir yıl sonraki yılda ürün verecek dallar olmak üzere önemli zararlanmalar meydana gelebilmektedir.

Mekanik yolla hasat; ağacın ana dallarının yada ağaç gövdesinin değişik sarsıcılar ile sarsmak ve meyvelerin ağaç üzerinden yere düşmesini sağlamak şeklinde yapılmaktadır. Bu yöntemde üretim maliyetleri de düşmektedir. Bu amaçla değişik sarsıcılar (Kablolu sarsıcılar-Eksantrik sarsıcılar, Poner hareketli sarsıcılar, Pnömatik sarsıcılar vs.) kullanılmaktadır. Yine yeşil kabuğu ayırmak içinde kabuk soyma makinalarından yararlanılmalıdır.

VOS MACHINERY

hanchuangmachine.en.alibaba.com